

„Guvernare și democrație în Moldova” este un e-jurnal bilunar realizat de Asociația pentru Democrație Participativă ADEPT, care ia în discuție calitatea guvernării și reflectă evoluția proceselor politice și democratice în Republica Moldova. Publicația apare cu sprijinul financiar din partea Ministerului Afacerilor Externe al Regatului Unit al Țărilor de Jos, în cadrul proiectului “Promovarea Bunei Guvernări prin Monitorizare”. Opiniile exprimate în articolele publicate nu reprezintă, în mod necesar, și punctul de vedere al finanțatorului. Responsabilitatea pentru veridicitatea celor afirmate aparține exclusiv autorilor articolelor.

CUPRINS

I. ACTIVITATEA INSTITUȚIILOR PUBLICE.....	2
PARLAMENT	2
1. Evenimente de importanță sporită.....	2
<i>Discuții despre salarizarea exagerată a „managerilor publici”</i>	2
<i>Declarațiile de venituri și averi ale demnitarilor.....</i>	2
2. Numiri. Demisii	2
3. Acte legislative.....	2
4. Control parlamentar. Declarații.....	3
<i>Întrebări. Interpelări</i>	3
<i>Declarații</i>	3
GVERN.....	4
1. Evenimente de importanță sporită.....	4
<i>Situația S.A. „Moldtelecom”.....</i>	4
2. Numiri. Demisii	4
3. Hotărâri	4
4. Ședințe. Decizii.....	5
<i>Consiliul de observatori al Fondului Provocările Mileniului Moldova</i>	5
II. POLITICI ECONOMICE.....	6
1. Evoluții macroeconomice.....	6
<i>Cifre îmbucurătoare, dar fără efecte de sistem deocamdată</i>	6
<i>Modelul actual de creștere trebuie revizuit.....</i>	6
<i>Polarizarea dintre centru și provincie este enormă</i>	6
<i>Aplicarea de măsuri radicale este iminentă, chiar dacă sînt nepopulare.....</i>	6
2. Finanțe publice	7
III. TRANSNISTRIA.....	8
<i>Consultările în format “5+2” vor continua în aprilie</i>	8
<i>Cea de-a IV-a întrunire Trilaterală a Misiunii EUBAM.....</i>	8
<i>Dezbateri pe marginea modificării constituției Transnistriei.....</i>	8
<i>Neînțelegeri în Zona de Securitate</i>	9
<i>Măsuri necesare pentru depășirea crizei economice.....</i>	9
IV. RELAȚII EXTERNE.....	11
1. Integrare Europeană.....	11
<i>Negocieri asupra Acordului de Asociere Uniunea Europeană - Republica Moldova la Bruxelles.....</i>	11
<i>Uniunea Europeană va continua să acorde asistență financiară Republicii Moldova</i>	11
2. Cooperare bilaterală	11
<i>Republica Moldova-Rusia</i>	11
<i>Republica Moldova-Ucraina</i>	12
3. Cooperare multilaterală	12
<i>Republica Moldova a preluat președinția GUAM</i>	12
IV. COMENTARII	13
ALIANȚĂ DEBUSOLATĂ	13

La această ediție au contribuit: *Igor Boțan, Corneliu Gurin, Elena Prohnițchi, Iurie Gotișan*

I. ACTIVITATEA INSTITUȚIILOR PUBLICE

PARLAMENT

1. Evenimente de importanță sporită

Discuții despre salarizarea exagerată a „managerilor publici”

În cadrul ședinței Parlamentului din 17 februarie a fost aprobat bugetul Agenției Naționale pentru Reglementare în Energetică (ANRE) pe anul 2011. Bugetul aprobat al ANRE va constitui peste 18917 mii lei, cea mai mare parte a acestuia reprezentând salarizarea angajaților. În timpul dezbaterilor parlamentare, Victor Parlicov, Directorul Consiliului de administrare al ANRE a anunțat că obține la locul său de muncă venituri lunare de peste 44 mii lei (fără a preciza și veniturile celorlalți 4 directori ai ANRE, care dețin funcții similare și ar fi remunerați similar). Declarațiile lui Parlicov au generat discuții controversate în Parlament, iar ulterior și la nivel guvernamental, în mass-media, în cadrul grupurilor profesionale și sociale. Problema remunerării conducătorilor de agenții, instituții și întreprinderi monopoliste de stat a fost abordată din punct de vedere al necesității respectării criteriilor profesionalismului, depolitizării numirilor și al asigurării transparenței concursurilor de angajare, iar factori guvernamentali de prim rang au menționat existența deficiențelor în domeniu și au invocat necesitatea modificării legislației, a plafonării veniturilor „managerilor publici”.

Declarațiile de venituri și averi ale demnitarilor

Deputatul PLDM Iurie Țap a cerut Comisiei centrale de control al declarațiilor cu privire la averi și venituri ale demnitarilor să dea publicității lista persoanelor care nu au depus declarațiile în termen (până la 31 ianuarie 2011). Iurie Țap a mai cerut să fie asigurată aplicarea legislației în domeniu, pentru a asigura executarea normelor legale menite să prevină și combată corupție, precum și îmbogățirea fără justă cauză a funcționarilor (demnitarilor) publici.

2. Numiri. Demisii

Au fost operate modificări în componența unor comisii parlamentare:

- Chiril Lucinschi (PLDM) este ales președinte al Comisiei cultură, educație, cercetare, tineret, sport și mass-media;
- Pleșca Nae-Simion (PLDM) este ales vicepreședinte al Comisiei mediu și schimbări climatice;
- Stella Jantuan (PDM) este aleasă vicepreședinte a Comisiei pentru drepturile omului și relații interetnice.

Parlamentul a numit 3 membri în Comisia centrală de control al declarațiilor cu privire la venituri și proprietate:

- Oxana Domentii – PCRM;
- Veaceslav Ioniță – PLDM;
- Vadim Cojocaru – PL.

3. Acte legislative

Legea cu privire la modificarea articolului 53 al Legii asigurării cu pensii a militarilor și a persoanelor din corpul de comandă și din trupele organelor afacerilor interne. Din textul Legii au fost excluse prevederile care stipulau că persoanelor care au fost reîncadrate și cărora li s-a prelungit peste limita de vârstă stabilită de legislație termenul de aflare în

serviciu militar sau special pensia li se plătește doar în mărime de 50 procente din suma pensiei cuvenite, iar persoanelor care nu au atins limita de vîrstă de aflare în serviciu militar prin contract și au fost reîncadrate în serviciul militar sau special plata pensiilor se sistează din ziua reîncadrării. Normele restrictive respective au fost introduse printr-o lege aprobată încă în anul 2008, dar în anul 2009 Curtea Constituțională le-a declarat ca fiind în contradicție cu Legea Supremă.

Legea pentru modificarea Codului contravențional al Republicii Moldova. Modificările atribuie în competența Comisiei Naționale a Pieței Financiare examinarea contravențiilor din domeniul asigurărilor.

Legi de ratificare a unor acte internaționale:

- Acordul dintre Guvernul Republicii Moldova și Guvernul Republicii Estonia privind promovarea și protejarea reciprocă a investițiilor;
- Convenția pentru reglementarea diferendelor relative la investiții între state și persoane ale altor state;
- Statutul Agenției Internaționale pentru Surse Energetice Regenerabile (IRENA);
- Protocolul adițional la Convenția privind drepturile omului și biomedicina vizînd testările genetice în scopuri medicale.

4. Control parlamentar. Declarații

Întrebări. Interpelări

- Deputatul Valeriu Guma (PDM) a solicitat Guvernului informații privind respectarea de către persoanele juridice a restricțiilor privind fumatul în locurile publice și sancțiunile aplicate. Conform deputatului Guma, legea nu funcționează, practic, integral.
- Deputatul Sergiu Stati (PCRM) a solicitat Ministerului de Externe să prezinte informații referitor la situația privind delimitarea frontierei cu Ucraina, inclusiv situația în Palanca, Giurgiulești și Novodnestrovsk.
- Deputatul Valeriu Munteanu (PL) a solicitat de la ministrul sănătății informații și explicații pe marginea datelor Organizației Mondiale a Sănătății (OMS) conform cărora Republica Moldova se situează pe locul întâi în lume din punct de vedere al volumului alcoolului consumat anual pe cap de locuitor. Conform lui Munteanu, la nivelul Republicii Moldova nu există date oficiale în acest sens și apr dubii referitor la datele statistice pe care s-a bazat OMS.
- Deputatul Valentina Stratan (PDM) a solicitat ministrului sănătății și Agenției Achiziții Publice informații privind perturbarea activității instituțiilor medicale dinc cauza că procesul de achiziții publice este reglementat de un număr foarte mare de acte și devine tot mai birocratizat și complicat.
- Deputatul Serghei Sîrbu (PCRM) solicită Guvernului informații despre măsurile întreprinse în vederea executării Hotărîrii Curții Constituționale, prin care a fost declarat neconstituțional Decretul de condamnare a regimului totalitar comunist și despre măsurile întreprinse de Guvern în vederea eliminării pietrei comemorative din Piața Marii Adunări Naționale.

Declarații

Deputatul Ala Mironic (PCRM) a dat citire unei declarații din partea Consiliului Uniunii Veteranilor din republica Moldova, prin care se exprimă îngrijorarea în legătură cu degradarea situației social-economice a cetățenilor de vîrstă pensionară.

GUVERN

1. Evenimente de importanță sporită:

Situația S.A. „Moldtelecom”

Începînd cu 1 martie 2011, S.A. „Moldtelecom”, operatorul național de telecomunicații, urma să pună în aplicare noi tarife pentru abonamentele și serviciile de telefonie fixă, acestea fiind anunțate ca „rebalansate”, în conformitate cu planuri și angajamente mai vechi ale autorităților Moldovei în fața partenerilor internaționali. Managementul S.A. „Moldtelecom” a motivat modificarea tarifelor prin necesități economice, în situația cînd costurile de întreținere a liniilor telefonice interne sînt acoperite de prețurile exagerate la telefonia internațională. Primul-ministru Vlad Filat a apreciat schimbările operate drept majorare nejustificată a tarifelor la serviciile de telefonie fixă, ceea ce provoacă nemulțumirea populației, pe fundalul altor majorări de prețuri. Premierul a cerut stoparea acțiunilor arbitrare de revedere a tarifelor la serviciile de telefonie fixă. Pentru executarea dispoziției Premierului a fost convocată o ședință specială a viceprim-ministrului Valeriu Lazăr, în comun cu reprezentanții Agenției Naționale pentru Reglementare în Comunicații Electronice și Tehnologia Informației (ANRCETI), ai Agenției Naționale pentru Protecția Concurenței (ANPC), membrii Consiliului de administrație și conducerea S.A. „Moldtelecom”. În rezultatul discuțiilor nu a fost adoptată nici o decizie și situația continuat să provoace nemulțumirea conducerii Guvernului, dar și a Președintelui Parlamentului, care a convocat în ședință conducătorii agențiilor aflate sub control parlamentar și le-a cerut aplicarea unor măsuri urgente de stopare a creșterii neîntemeiate a prețurilor. Ulterior, printr-o prescripție specială, ANPC a decis suspendarea procesului de ajustare a tarifelor Moldtelecom pînă la finalizarea verificării legalității acestuia. Decizia ANPC a fost motivată prin „rezonanța publică, evenimentele din ultimele zile, discuțiile contradictorii pe marginea subiectului între membrii Guvernului și în urma ședinței extraordinare a Președintelui interimar...”. Și ANRCETI a anunțat că, în cîteva luni, va finaliza procedura legală de desemnare a S.A. „Moldtelecom” în calitate de furnizor cu putere semnificativă pe piața accesului utilizatorilor finali la un post fix din rețeaua publică de telefonie, după care va examina și aproba, cu consultarea Guvernului, tarifele la serviciile de telefonie fixă prestate de acest furnizor utilizatorilor finali, persoane fizice.

2. Numiri. Demisii

- **Anatol Oancea** este numit secretar General adjunct al Guvernului
- **Victor Țuțuc** a fost demis din funcția de șef al Inspectoratului General de Supraveghere Fitosanitară și Control Semincer, iar în locul lui a fost numit **Ghenadie Oancea**.

3. Hotărîri

Hotărîri pentru aprobarea unor planuri, programe, documente de politici:

- Programul național de implementare a Planului de Acțiuni Republica Moldova - Uniunea Europeană în domeniul liberalizării regimului de vize;
- Planul de acțiuni al Guvernului pentru anii 2011-2014.

Hotărîrea pentru aprobarea proiectului legii privind prevenirea și combaterea discriminării. Scopul legii este prevenirea și combaterea discriminării, asigurarea egalității de șanse sau tratament a tuturor persoanelor aflate pe teritoriul Republicii Moldova în sfera politică, economică, socială, culturală, și în alte sfere ale vieții fără deosebire de rasă, culoare, naționalitate, origine etnică, limbă, religie sau convingere religioasă, sex, vîrstă, stare a sănătății, disabilitate, orientare sexuală, opinie, apartenență politică, avere, origine socială, precum și pe bază de orice alt criteriu similar. Legea urmează să reglementeze formele grave ale discriminării; modalitățile de eliminare a discriminării; situațiile care nu se

consideră a fi discriminatorii; subiecții cu atribuții în domeniul prevenirii și combaterii discriminării; dreptul la protecție a victimei; sarcina probațiunii etc.

Hotărîrea cu privire la aspectele repartizării profitului net anual al societăților pe acțiuni cu cotă de participare a statului și al întreprinderilor de stat. Conform documentului aprobat de Guvern, ministerele și alte autorități administrative centrale vor înainta, pînă la data de 10 ianuarie a anului următor celui gestionar, consiliilor societăților pe acțiuni cu cotă de stat o cerere cu privire la includerea pe ordinea de zi a adunării generale a acționarilor a chestiunii ce ține de repartizarea profitului net al societății pe anul gestionar și aprobarea normativelor de repartizare a profitului net pe anul următor, precum și vor promova: - un număr maxim posibil de membri din partea statului în consiliul societăților pe acțiuni cu cotă de stat; - la adunarea generală a acționarilor, adoptarea deciziei privind distribuirea, pentru plata dividendelor, a unei părți a profitului net obținut, în proporție nu mai mică de 50 la sută din valoarea totală a acestuia; - adoptarea deciziilor cu privire la defalcarea în bugetul de stat a unei părți din profitul net obținut în proporție nu mai mică de 50 la sută din valoarea totală a acestuia. Întreprinderile de stat vor transfera în bugetul de stat, pînă la data de 1 iulie a anului următor celui gestionar, partea din profitul net stabilită de consiliul de administrație al întreprinderii de stat respective.

4. Ședințe. Decizii

Consiliul de observatori al Fondului Provocările Mileniului Moldova

Prim-ministrul Vlad Filat a prezidat ședința Consiliului de Observatori în cadrul căreia a fost aprobat planul de lucru pentru implementarea Programului Compact pe parcursul anului 2011. Potrivit planului, anul curent vor fi desfășurate activități prevăzute de proiectul de Reabilitare a drumurilor și proiectul Tranziția la agricultura performantă, precum și activități de monitorizare și evaluare a Programului Compact. Prim-ministrul a menționat importanța respectării termenilor stabiliți în Planul de activități pentru implementarea Programului „Compact” în Moldova, a monitorizării tuturor activităților și evaluării impactului implementării Programului.

II. POLITICI ECONOMICE

1. Evoluții macroeconomice

Cifre îmbucurătoare, dar fără efecte de sistem deocamdată...

Creșterea de cca 7% a Produsului Intern Brut face din 2010 un an special pentru evoluția economică a țării și, de fapt, Republica Moldova a obținut una din cele mai înalte rate de recuperare economică din Europa de Est și CSI. Mai mult: tot cifrele statisticii oficiale arată, că sectorul agricol a înregistrat o creștere de aproape 8%, iar industria, dacă putem să-i spunem așa, a realizat un avans de 7 la sută. Au crescut și exporturile – cam cu 23%, iar importurile cu 17 la sută. Acestea deopotrivă au condiționat ca să avem și acumulări mai mari din taxe vamale, accize pe import, fiind de fapt o situație firească generată și de modificările la început de an în politica fiscală a statului. În plus, transferurile de peste hotare, în particular remitențele, au cunoscut și ele o creștere comparativ cu anul trecut (2009), fapt care s-a reflectat la fel în taxe și consum.

Modelul actual de creștere trebuie revizuit...

Pe de altă parte, puțin probabil că acest ritm de creștere să fie menținut pe o durată mai lungă și asta dacă se va menține actualul model de creștere economică, bazat preponderent pe consum, așa după cum constată experții¹. Reduceri de cheltuieli sau mărimi de taxe nu se vor putea face la nesfârșit, pentru că aceștea au fost unii din factori care au contribuit la creșterea economică din anul trecut, esențial însă în structura economică nu s-a schimbat mai nimic. Fiindcă majorarea de impozite și taxe poate fi privită, pînă la urmă, cu ochi nu prea buni de către business sau de sectorul productiv, care pe departe nu și-a revenit încă din criza economică. Am rămas cu aceeași agricultură extensivă și prost tehnologizată, care are o contribuție în formarea PIB de numai 15-17%, dar care antrenează peste 33 la sută din populația economic activă a țării, fără mare valoare adăugată. Avem o industrie incomparabilă cu cea a țărilor din regiune, de fapt una bazată mai mult pe prelucrarea producției alimentare și atât.

Polarizarea dintre centru și provincie este enormă...

Un factor important care influențează negativ evoluția economică este că avem o polarizare economică enormă dintre orașe și centrele raionale, mai bine zis între Chișinău și periferie. Spre exemplu, peste 50 la sută din Produsul Intern Brut al țării este realizat anume în Chișinău. Aici fiind concentrate și cele mai bune resurse umane și de infrastructură. În același timp, în municipiu și localitățile adiacente este concentrată mai puțin de 25 la sută din populația a țării. Mai mult: peste 80% din investițiile străine și 60% din cele locale la fel sunt plasate în Chișinău. O situație similară e și pe dimensiunea de venituri și salarii, existînd zone în care salariul mediu este cu mult sub 50% din media pe țară. Deci, avem o conjunctură economică regională deplorabilă, iar dacă structural și regional privind alocarea de resurse nu se va schimba, atunci calitatea creșterii economice va rămâne aceeași.

Aplicarea de măsuri radicale este iminentă, chiar dacă sînt nepopulare...

Fără intervenții radicale și de structură nu putem să ne așteptăm la ceva bun. Bineînțeles, că acestea pe termen scurt sînt dureroase și nepopulare, evident, cu efecte sociale nedorite, însă pe termen mediu și lung pot da rezultate extraordinare. Mai multe țări din Europa Centrală, ca Slovacia, sau Polonia au actualmente niște evoluții economice fulminante, recurgînd cu ani în urmă la reforme profunde. Deoarece ceea ce s-a făcut la noi pînă acum au fost mai degrabă niște abordări ad-hoc, decît sistemice. Dacă, spre exemplu, statistica ne

¹ <http://expert-grup.org/index.php?go=news&n=180>.

arată, că serviciile predomină în formarea Produsului Intern Brut, cu peste 60 la sută, atunci aici ar trebui să se bată. Este nevoie de reforme radicale ale serviciilor de transport, de distribuție, infrastructură, pentru că acestea, până la urmă, ar fi cheia spre o dezvoltare durabilă. Revizuirea per ansamblu a tuturor politicilor de cheltuieli, pentru că mulți bani, foarte mulți sunt direcționați în domenii și obiective absolut neprioritare. Sînt mai multe domenii, în care ar trebui să se meargă cu securea, altfel riscăm să ne tot bălăcim în cifre frumoase, dar fără efecte economice structurale.

2. Finanțe publice

Ministerul Finanțelor a prezentat Guvernului [proiectul de lege a bugetului de stat pe anul 2011](#) și proiectul de lege pentru modificarea și completarea unor acte legislative, ce rezultă din politica bugetar-fiscală pe anul 2011.

Veniturile la bugetul public național sînt preconizate în sumă de 31 miliarde lei, în creștere cu 12.6% față de anul precedent și cheltuieli de circa 32,6 miliarde lei, cu 3,3 miliarde mai mari decît în 2010, la un deficit de 1,9% din Produsul Intern Brut. Ponderea cheltuielilor de ordin social în bugetul public național se va ridica la peste 70%.

Veniturile bugetului de stat vor constitui cca 19,9 miliarde lei, în creștere cu peste 11% față de anul 2010. Partea preponderentă a veniturilor bugetului de stat, cca 78%, o vor alcătui veniturile fiscale. Intrările de granturi pentru susținerea bugetului și a proiectelor finanțate din surse externe se va ridica la 2,106 miliarde lei, cu ca 8% mai mari decît finanțările externe din anul 2010. Ponderea impozitelor indirecte în totalul veniturilor bugetului de stat se preconizează să crească cu cca 17%, pînă la 14,32 miliarde lei.

Cheltuielile bugetului de stat pe 2011 se estimează la peste 20,35 miliarde lei, cu o creștere de peste 8% față de anul 2010. Cheltuielile de ordin social sînt preconizate la nivel de 42.2% din totalul cheltuielilor, față de 44.1% în anul precedent. Totodată, vor crește cheltuielile de ordin economic pînă la o cotă de 14.7% din total, față de cca 12% în 2010. Pentru programul existent de ajutor social, în proiectul bugetului pe anul 2011 se prevăd mijloace în valoare de 360 milioane lei, cu peste 75 milioane mai mult decît în anul trecut. Proiectul prevede alocări pentru majorarea salariilor. În acest an, vor fi dublate investițiile capitale în construcții de la bugetul de stat, pînă la 1,88 miliarde lei. Banii vor fi alocați prioritar în transporturi și în gospodăria drumurilor, gospodăria comunală și gospodăria de exploatare a fondului de locuințe.

Deficitul bugetului de stat prognozat pentru anul curent va fi de cca 1,227 miliarde lei, care va fi acoperit prin emisia de valori mobiliare de stat, împrumuturi de la Banca Mondială și Fondul Monetar Internațional, precum și mijloace din vînzarea și privatizarea patrimoniului public. Guvernul planifică să obțină în 2011 din privatizare venituri în valoare de 280 milioane de lei.

Potrivit proiectului, bugetul pe 2011 a fost construit pe baza unei creșteri economice de 4.5%, pînă la 82.1 miliarde de lei, o rată a inflației de 7.5% și un curs mediu de schimb de 12.4 lei pentru 1 dolar american.

III. TRANSNISTRIA

Consultările în format „5+2” vor continua în aprilie

Următoarea ședință a participanților la procesul de reglementare a problemei transnistrene în format „5+2” este programată pentru prima jumătate a lunii aprilie. Între timp diplomația transnistreană intenționează să continue convingerea opiniei publice internaționale că existența temeiuri juridice pentru independența Transnistriei. Potrivit șefului diplomației transnistrene, Vladimir Yastrebceak, eforturile autorităților moldovene de reluare a negocierilor în format „5+2” pentru a discuta problema reintegrării Republicii Moldova nu pot servi drept scop urmărit și de Transnistria. Scopul formatului „5+2” ar trebui să fie nu reintegrarea Republicii Moldova, ci identificarea modelului de reglementare finală a conflictului. În același context, șeful diplomației transnistrene consideră că pentru administrația de la Tiraspol nu este o prioritate discutarea problemelor, asupra cărora a insistat reprezentantul Republicii Moldova la consultările în format „5+2” de la Viena, din 14-15 februarie 2011: retragerii prezenței militare ruse și transformării misiunii de pacificatori ai Rusiei într-o misiune internațională civilă; ridicarea statutului SUA și UE în procesul de reglementare de la nivelul de observatori la nivelul de mediatori. Cu excepția reprezentanților Transnistriei și Rusiei, ceilalți reprezentanți ai formatului „5+2” susțin reluarea negocierilor în formatul respectiv. În acest context, OSCE pledează pentru reluarea negocierilor pentru a putea discuta și soluționa problemele existente pas cu pas. Ucraina consideră că este necesar să fie reluat procesul de negocieri oficiale. În același timp, Rusia consideră că înainte de a vorbi despre reluarea negocierilor oficiale ar trebui formată o agendă de lucru pentru a evita cazuri similare celor de acum 5 ani când delegația Republicii Moldova a părăsit fără explicații ședința din cadrul procesul de negocieri „5+2”, iar lipsa agendei permitea discutarea a tot felul de probleme numai nu a celor referitoare nemijlocit la reglementarea problemei transnistrene.

Cea de-a IV-a întrunire Trilaterală a Misiunii EUBAM

La 23 februarie 2011 a avut loc cea de-a IV-a întrunire Trilaterală a Misiunii Uniunii Europene de Asistență la Frontiera (EUBAM) cu participarea reprezentanților Republicii Moldova și Ucrainei. Potrivit [Agenției MOLDPRES](#) la întrunire părțile au fost reprezentate de către șeful Misiunii EUBAM, Udo Burkholder, directorul Serviciului de Informații și Securitate (SIS) al Republicii Moldova, Gheorghe Mihai, și de către șeful Serviciului de Securitate al Ucrainei (SSU), Valeri Horoșkovski. Participanții au evidențiat rezultatele pozitive atinse în domeniul schimbului de informații și desfășurării investigațiilor comune. Drept succes a fost calificată Operațiunea Comună de Control a Frontierei (OCCF) TYRA 2010. SIS și SSU au jucat un rol important în planificarea, implementarea și evaluarea operațiunii, care a culminat cu sechestrarea bunurilor traficate în valoare de €35.000. Udo Burkholder s-a referit la necesitatea combaterii în continuare a criminalității transfrontaliere, lucru care poate fi realizat doar cu eforturi comune ale EUBAM, Republicii Moldova și Ucrainei.

Dezbateri pe marginea modificării constituției Transnistriei

În Transnistria continuă dezbaterile pe marginea modificării constituției cu participarea reprezentanților instituțiilor interesate. Ministerul Justiției și-a prezentat avizul, subliniind că deși a fost ajustate un șir de probleme, totuși au mai rămas chestiuni ce urmează a fi soluționate. În acest context, președintele Sovietului suprem, Anatolii Kaminskii a declarat că proiectul final va fi transmis spre examinare Dumei de Stat a Rusiei, întrucât scopul modificării constituției transnistrene este aducerea acesteia în conformitate cu modelul constituțional rusesc. În același timp, Kaminskii consideră că trebuie elaborat proiectul legii guvernului care să intre în vigoare o dată cu modificările constituției.

Neînțelegeri în Zona de Securitate

Delegația Republicii Moldova în Comisia Unificată de Control (CUC) și-a exprimat îngrijorarea în privința reconstruirii de către autoritățile transnistrene a podului plutitor de trecere care leagă Tiraspolul de localitățile de pe malul drept al Nistrului din raionul Slobozia. Potrivit reprezentantului Republicii Moldova, Ion Solonenco, podul plutitor reconstruit poate transporta greutatea de aproximativ 3.5 tone și eventual ar putea fi folosit de autoritățile transnistrene pentru transportarea blindatelor. Reprezentantul Transnistriei în CUC, Oleg Beleakov, a replicat că podul plutitor funcționează de câteva zeci de ani și necesită reparații, iar delegația moldovenească caută pretexte pentru destabilizarea situației. În același context, în cadrul CUC au fost discutate disensiunile privind amplasarea în Zona de Securitate a posturilor structurilor de forță. Partea moldovenească insistă că grănicerii transnistreni nu au ce căuta în zona aflării pacificatorilor, întrucât așa prevede Acordul din 1992 privind soluționarea conflictului armat în raionale de est ale Republicii Moldova. Partea transnistreană, dimpotrivă, insistă că problemele respective nu țin de competența CUC, ci de competența unei comisii speciale, care a fost instituită încă în 1998, la cel mai înalt nivel, în cadrul procesului de negocieri. Potrivit părții transnistrene delegația moldovenească insistă asupra problemei în cauză pe motiv că ar dori să slăbească pozițiile Transnistriei, ignorând faptul că în Bender se află poliția moldovenească și penitenciare ale Republicii Moldova. O altă problemă ridicată în cadrul CUC a fost cea referitoare la locul amplasării unui post de pacificatori la Hidrocentrala de la Dubăsari, pe malul drept al Nistrului. Decizia de a instala acest post a fost luată acum cinci ani. Delegația moldovenească insistă ca postul să fie plasat chiar pe barajul de la centrală, în schimb delegația transnistreană vrea ca acesta să fie instalat pe mal. În aceste circumstanțe, partea moldovenească propune ca al doilea post să nu mai fie instalat deloc, iar zona de activitate să fie extinsă pe ambele maluri ale Nistrului, întrucât pe baraj este permisă doar circulația pietonilor. Replica Tiraspolului este că nu-și poate permite acest lucru, fiindcă "este vorba de un obiect strategic și industrial, care nu are acoperire dinspre Moldova", de aceea din partea Transnistriei postul de pacificatori se află chiar pe baraj, la intrarea în blocul administrativ al centralei. În plus, la aproximativ 100 metri de acesta este instalată o cabină unde permanent se află un reprezentant al organelor interne transnistrene, care verifică aleatoriu actele persoanelor ce trec peste baraj. În 2006 CUC a convenit asupra trecerii fără probleme a cetățenilor, inclusiv a colaboratorilor organelor de drept moldovenești spre locul de muncă pe malul stîng al Nistrului. *(Potrivit Agenției INFOTAG)*

Măsuri necesare pentru depășirea crizei economice

În carul unei întâlniri cu autoritățile locale din municipiul Rîbnița, președintele Sovietului suprem al Transnistriei, Anatolii Kaminskii, a făcut o radiografie a situației economice din regiune, conchuzionînd că depășirea consecințelor crizei economice poate avea loc doar prin identificarea unor soluții noi, bazate pe folosirea rezervelor interne. Potrivit lui Kaminskii urmează să fie dezvoltat business-ul mic și mijlociu, contribuția căruia în PIB este actualmente de doar 7%, în timp ce în țările dezvoltate este de 50-60%. Trebuie revăzute reglementările legale, atît în privința tarifelor vamale, cît și în privința controalelor întreprinderilor. Kaminskii a recunoscut că Transnistria nu a reușit să edifice un sistem economic auto-suficient și acum este clar că miza pe întreprinderile mari a fost un greșită. Acest lucru a devenit evident după izbucnirea crizei financiar-economice mondiale, care a modificat cardinal comportamentul investitorilor mari, ultimii fiind incapabili să-și onoreze obligațiile investiționale asumate la momentul privatizării giganților economiei transnistrene. În total aproximativ 40% din întreprinderile mari nu-și îndeplinesc obligațiile investiționale. În consecință, suferă bugetele de toate nivelele. În aceeași ordine de idei, Kaminskii a menționat că actualmente deficitul: Fondului de Pensii al Transnistriei este de \$70 milioane; a Fondului pentru asistența neangajaților – \$1 milion; Fondul pentru Asigurări Sociale - \$3

milioane. De asemenea, Kaminskii consideră că Transnistria trebuie să-și revadă politicile agrare și să revină a producerea produselor agricole de înaltă calitate.

IV. RELAȚII EXTERNE

1. Integrare Europeană

Negocieri asupra Acordului de Asociere Uniunea Europeană - Republica Moldova la Bruxelles

În a doua jumătate a lunii februarie, la Bruxelles s-a desfășurat reuniunea Dialogului Politic Uniunea Europeană - Republica Moldova al Comitetului pentru Politică și Securitate (COPS) și cea de-a 5-a rundă de negocieri a Acordului de Asociere dintre Republica Moldova și Uniunea Europeană.

Potrivit [comunicatului MAEIE](#), în cadrul reuniunilor, delegația moldovenească în frunte cu viceministra de externe, Natalia Gherman, a informat oficialii din cadrul Comisiei Europene despre acțiunile realizate de autoritățile moldovenești pentru îndeplinirea Planului de acțiuni pentru liberalizarea regimului de vize, prezentînd și Programul Național de implementare a Planului de acțiuni privind liberalizarea vizelor, adoptat de Guvern la 17 februarie 2011. De asemenea, au fost abordate subiecte legate de situația politică din Republica Moldova și impactul acesteia asupra evoluției reformelor, și subiectul soluționării conflictului transnistrean. În timpul negocierilor asupra Acordului de Asociere, delegațiile au discutat Preambulul, obiectivele și principiile Acordului, precum și cîteva articole din capitolului referitor la prevederile instituționale generale și finale. Potrivit MAEIE, au fost închise capitolele privind stabilitatea regională, dialogul politic, cooperarea în domeniul politicii externe și de securitate, cooperarea economică și financiară. Vor fi continuate discuțiile privind cooperarea în domeniul mediului, transportului și de impozitare, precum și privind reforma administrației publice. Următoarea rundă de negocieri asupra Acordului de Asociere va avea loc la Chișinău, în a doua jumătate a lunii aprilie 2011.

Uniunea Europeană va continua să acorde asistență financiară Republicii Moldova

Într-o conferință de presă, Dirk Schuebel, șeful Delegației Uniunii Europene la Chișinău a declarat că Moldova va beneficia de o asistență financiară din partea Uniunii Europene în sumă de 550 mln. euro în perioada 2011-2013. Asistența va fi orientată spre realizarea de proiecte în domeniul eficienței energetice și resurselor regenerabile, spre refromarea justiției, procurarea de echipamente pentru îmbunătățirea controlului la frontiere și eliberarea pașapoartelor biometrice. 15% din asistența UE va fi canalizată către proiectele din regiunea transnistreană. Dirk Schuebel a confirmat că Republica Moldova primește de la UE cel mai mare ajutor pe cap de locuitor (circa 25 euro), cu excepția Palestinei, care are un buget separat.

2. Cooperare bilaterală

Republica Moldova-Rusia

Pe 21 februarie, ambasadorul Federației Ruse la Chișinău, Valeri Kuzimin a ținut o prelegere publică la Universitatea Liberă Internațională din Moldova, în cadrul căreia a relatat despre [prioritățile actuale de politică externă ale Rusiei](#). Printre direcțiile prioritare ale politicii externe ruse se numără și consolidarea cooperării multilaterale cu statele din cadrul CSI. Potrivit ambasadorului, în ultimul an Rusia a consolidat parteneriatele cu Ucraina, Belarus și Kazahstan. În schimb, relațiile cu Republica Moldova au scăzut în intensitate, ca urmare a instabilității politice din Moldova. Pînă în prezent Rusia nu a primit nici-un răspuns din partea Chișinăului privind proiectul Tratatului de Securitatea Europeană (denumit și Helsinki 2), propus de către președintele rus Dimitri Medvedev în 2009. Totuși, Rusia continuă să asigure securitatea energetică a Moldovei, prin exportul său de gaze și energie electrică,

reprezentînd totodată și una din piețele principale de desfacere a producției vinicole moldovenești. Ambasadorul rus a asigurat că Rusia nu a desfășurat și nici nu planifică desfășurarea a careva „războiuri vinicole” sau instaurarea de embargouri asupra producției vinicole moldovenești.

Vorbînd despre angajamentele Rusiei asumate la summitul OSCE de la Istanbul de a-și retrage munițiile și militarii din regiunea transnistreană pînă la sfârșitul anului 2002, Valeri Kuzimin a accentuat că Rusia și-a îndeplinit angajamentele. Unica restanță este legată de retragerea armamentului de la depozitele din Colbasna. Potrivit ambasadorului, acest lucru a fost imposibil din cauza încetării în 2003 a dialogului politic dintre Chișinău și Tiraspol. Rusia nu s-a putut opune deciziei Tiraspolului de a împiedica evacuarea armamentului .

Cu cîteva zile înainte de prelegerea ambasadorului rus, șeful „Rospotrebnadzor”, Ghennadi Onișcenko, a făcut readus în discuție [subiectul calității vinurilor moldovenești](#). Potrivit șefului „Rospotrebnadzor”, acestea continuă să se înrăutățească, indicînd asupra neseriozității guvernării de la Chișinău. În pofida acestei situații, Rusia nu planifică introducerea embargoului asupra producției vinicole moldovenești.

Notă ADEPT: Dialogul politic dintre Chișinău și regiunea separatistă transnistreană a încetat după ce conducerea de la Chișinău a refuzat semnarea Memorandumului Kozak, propus de Federația Rusă. Memorandum Kozak prevedea constituirea unei federații asimetrice și prelungirea staționării trupelor ruse pe teritoriul Republicii Moldova pentru încă 20 de ani.

Republica Moldova-Ucraina

Președintele Comitetului Integrării Europene al Radei Supreme a Ucrainei, Boris Tarasiuk a făcut unele [declarații dure](#) la adresa autorităților moldovenești, afirmînd că inacțiunea autorităților moldovenești nu permite soluționarea problemelor din relațiile bilaterale. În viziunea deputatului ucrainean, Ucraina și-a îndeplinit toate angajamentele în fața Moldovei, în timp ce Republica Moldova a tot amînat soluționarea problemelor din cauze electorale.

3. Cooperare multilaterală

Republica Moldova a preluat președinția GUAM

Pe 24 februarie, la reuniunea Consiliului miniștrilor de externe ai Georgiei, Ucrainei, Azerbaidjanului și Moldovei, Republica Moldova a preluat pentru un an președinția GUAM. Prioritățile președinției Republicii Moldova în 2011 vor viza intensificarea cooperării în domeniul energetic, transportului, turismului, în domeniul situațiilor excepționale. O altă prioritate va fi și ridicarea vizibilității GUAM pe arena internațională.

IV. COMENTARIU

Alianță debusolată

Igor Boțan

Dincolo de principii și valori

Conflictele din interiorul Alianței pentru Integrare Europeană (AIE) nu au la bază incompatibilitatea *principiilor și valorilor*. Este vorba despre interese, care reconfirmă un lucru banal – în Republica Moldova, la fel ca și în majoritatea țărilor aflate în proces de tranziție, cel mai profitabil business este politica. Conflictele recente doar dezvoltă mecanismele și instrumentarul de convertire a influenței politico-administrative în influență economică, financiară etc. În acest sens, este de înțeles de ce Partidul Comuniștilor din Republica Moldova (PCRM) nu se simte foarte confortabil în opoziție – exponenții PCRM știu cum funcționează mecanismele invocate, care au fost elaborate și exploatate în cei opt de guvernare ce au precedat preluării guvernării de către AIE. Liderii celor patru formațiuni parlamentare au multe lucruri în comun, în afară declarațiilor referitoare la binele public. Unul dintre ei este un fost om de afaceri, altul este prietenul unui foarte important om de afaceri, al treilea este tatăl unui foarte important om de afaceri, și doar al patrulea este un romantic, ce și dorește un loc în istorie prin *repararea greșelilor* acesteia.

Modul în care componentele AIE au împărțit funcțiile la nivel de demnități și funcții publice, dar și competiția lor pentru influența și controlul asupra sectoarelor economice, precum și asupra agențiilor de reglementare în domeniile respective, denotă foarte clar *cartelizarea* formațiunilor membre ale AIE. Echipele de *manageri politici* ale AIE s-au înțeles să guverneze țara în baza Acordului de constituire a alianței (poate fi numită Convenție despre partajarea/coordonarea responsabilităților), însă deocamdată nu se pot obișnui cu necesitatea respectării *convenției*. De fapt, nu pot ieși din *starea naturală*, în care *rivalitățile*, *neîncrederile reciproce* și *orgoliile* determină izbucnirea conflictelor, pentru a intra în faza respectării *convențiilor*.

În aceste circumstanțe, PCRM își joacă perfect rolul de opoziție, îndreptat inclusiv spre subminarea relațiilor din cadrul AIE. Pe de o parte, PCRM afirmă că nu-și dorește alegeri parlamentare anticipate, dar și că nu va participa la deblocarea alegerii șefului statului după formula AIE. Variantele PCRM de depășire a crizei instituționale nu sînt lipsite de echivoc și se rezumă fie la instituirea unei *coalitii largi*, fie la identificarea prin dialog a unei *soluții tehnice* pentru depășirea blocajului instituțional. Evident, prima soluție implică destrămarea AIE și constituirea unei alianțe noi, cu participarea PCRM. De fapt, nu poate fi vorba despre o coalitie largă propriu-zisă, întrucît cel puțin Partidul Liberal (PL) nu va accepta așa ceva. Cea de a doua soluție a PCRM implică revizuirea angajamentelor componentelor AIE privind distribuirea celor mai înalte funcții în stat, lucru ce comportă un imens potențial conflictual.

Actualmente, toate cele patru formațiuni parlamentare dețin instrumente de blocaj, cele din AIE avînd posibilitatea de a se bloca reciproc în procesul de luare a deciziilor:

- PLDM, în virtutea faptului că are cea mai puternică fracțiune parlamentară din cadrul majorității parlamentare și deține poziții foarte importante în Guvern, în special cea de Prim-ministru, are cel mai important instrumentar pentru influențarea deciziilor, astfel încît, cel puțin, să nu permită partenerilor de coalitie să-și promoveze interesele pe care le consideră înguste, partinice, etc.;
- PDM, prin intermediul *managerilor* săi politici, în virtutea distribuirii funcțiilor în cadrul AIE, se presupune că ar avea influență semnificativă asupra unor organe de drept, asupra unor agenții de reglementare și asupra unor unități economice monopoliste, ceea ce generează invidia partenerilor și oponenților, dar și bănueli că se încearcă legitimarea și legalizarea unor scheme de trafic de influență, elaborate și testate încă în perioada guvernării PCRM;

- PCRM deține pachetul de blocaj și care menține guvernarea AIE în stare de provizorat pînă la identificarea unei soluții de alegere a șefului statului;
- PL deplînge mereu lipsa pîrghiilor de influență asupra actului decizional în diferite domenii și recurge la amenințări că-i va veni timpul pentru *solo la saxofon*, cînd va dezvălui multe lucruri despre situația din cadrul AIE.

Cine are răbdare obține ce vrea

Liderii AIE recunosc că actualmente relațiile în cadrul alianței reînnoite sînt la fel sau chiar mai proaste decît au fost înainte de alegerile anticipate din 28 noiembrie 2010. Aparent, conflictele recente dintre componentele AIE s-ar fi iscat ca urmare a deciziilor ce contrapun eficiența economică oportunității politice. Într-adevăr, poate fi considerată *oportună* decizia rebalansării prețurilor pentru serviciile de telefonie fixă, prestate de întreprinderea profitabilă de stat "Moldtelecom", în ajunul alegerilor locale și pe fundalul exploziei prețurilor la produsele alimentare, agenți energetici, servicii, etc.? Reprezentanții Partidului Democrat din Moldova (PDM) consideră că da, iar cei din Partidul Liberal Democrat din Moldova (PLDM) și PL consideră că nu. În consecință, altercația publică dintre liderii PLDM și PDM pe marginea problemei menționate a pus în evidență faptul că disensiunile din cadrul AIE sînt mult mai profunde decît se credea, iar neîncrederea și suspiciunile reciproce fac această alianță incapabilă pentru realizarea reformelor pe care și le-a planificat.

În afară de cele menționate, AIE este o alianță provizorie, cel puțin pînă la demonstrarea contrariului, adică pînă la alegerea șefului statului și depășirea crizei instituționale. În plus, unitatea componentelor AIE nu mai este garantată de necesitatea componentelor AIE de a se menține împreună de frica eventualei revanșe a PCRM. Alegerile anticipate din 28 noiembrie 2010 au demonstrat că PCRM nu mai are potențial de a se revanșa și liderii formațiunii se pare au înțeles acest lucru. De aceea, PCRM și-a schimbat în mod cardinal comportamentul, intrînd încetul cu încetul în normalitate și activînd de o manieră cooperantă, cel puțin cu o fracțiune din majoritatea parlamentară, evident, în limitele pe care le poate admite o formațiune de opoziție. În acest sens, liderul PCRM s-a angajat într-un dialog politic cu liderul PLDM, evident, de dragul binelui public și în numele depășirii crizei instituționale, ambii lideri menționînd că Republica Moldova nu va rezista la perpetuarea crizei politice, provocate de incapacitatea alegerii șefului statului.

Dialogul politic dintre liderii PLDM și PCRM peste capul PDM comportă o semnificație dificil de neglijat – de acum încolo, PDM este privat de statutul de unic deținător al *acțiunii de aur*, care, în condițiile fragmentării spectrului politic, decide direcția înclinării balanței la formarea alianțelor politice. În consecință, PCRM, care a pierdut statutul de partid dominant pe scena politică din Republica Moldova, pentru prima oară și-a creat cîmp de manevră pentru o eventuală coalizare cu o formațiune politică considerată anterior antagonistă. Evident, de pe urma acestui dialog cel mai mult are de cîștigat PLDM, care și-a extins cîmpul de manevră pe întreg eșichierul politic moldovenesc. În acest sens, nu este întîmplător faptul că liderii PLDM afirmă că ar fi fost *șantajati* de PDM în timpul negocierilor de re-editare a AIE în decembrie 2010, pentru a obține mai multe poziții în structurile puterii. Dificil de știut dacă cuvîntul *șantaj* este actualmente folosit în mod adecvat de liderii PLDM, dar cu certitudine PDM a provocat invidia partenerilor, negociînd și cu dreapta și cu stînga. PDM și-a folosit transparent și cu iscusință *acțiunea de aur*, dar s-a lăcomit să ceară și să ia disproporționat de mult, făcînd abstracție de faptul că principala funcție pe care și-a negociat-o rămîne oricum în suspans, pentru o perioadă nedefinită. Pentru formațiuni cu ponderea electorală a PDM (13%), regula de aur este să ia cît merită, în alianță cu cei cu care s-ar simți mai confortabil în procesul de guvernare. Acum, din deținător al *acțiunii de aur*, PDM s-a pomenit urît și ignorat, atît de PCRM, cît și, se pare, de PLDM.

Cea de a doua greșeală a PDM este că în cazul rebalansării tarifelor „Moldtelecomului” s-a lăsat atras în cursa adoptării unor decizii necesare și eficiente, ignorând factorul oportunității. În consecință, PDM riscă să piardă și statutul de formațiune promotoare a politicilor social orientate. Oponenții și aliații PDM nu ezită să beneficieze de această situație. În sfârșit, cea de a treia greșeală a PDM este că liderii acestuia își etalează în public supărările. Se pare că aceasta din urmă este cea mai periculoasă, din cauza că este însoțită de declarații publice, gen: „PLDM intenționează să se coalizeze cu PCRM”, „se pot aduce prejudicii ireparabile unității AIE”, „se justifică reformatarea AIE”.

De fapt, în linii mari, deocamdată AIE nu are alternativă, dar unele componente ale alianței ar trebuie să însușească adevărul potrivit căruia: *cine vrea totul și imediat va obține nimic în rate, iar cine are răbdare va obține ce vrea.*

Concluzii

- AIE va avea statut de provizorat și va rămâne debusolată, ineficientă și scandaloasă pînă va fi identificată soluția pentru alegerea șefului statului. Deocamdată, cele trei componente ale AIE nici măcar nu au dibuit o abordare comună pentru identificarea soluției respective. Probabil, ea nu va fi găsită pînă cînd nu se vor echilibra interesele economice ale grupurilor *managerilor politici* din componentele AIE, interese despre care publicul larg nu va afla vreodată cu exactitate detalii;
- Este puțin probabil, deși nu este exclus, ca soluția pentru alegerea șefului statului să fie găsită pînă la alegerile locale din luna iunie curent. Rezultatele alegerilor la nivel raional, efectuate în baza listelor (închise) de partid, vor servi drept cel mai exact indicator referitor la comportamentul pe care urmează să-l aibă principalii actori politici față de alegerea șefului statului, precum și față de păstrarea sau reformatarea AIE;
- Speculațiile legate de o eventuală alianță nedeclarată dintre PLDM și PCRM vor contribui doar la lărgirea cîmpului de manevră a celor două formațiuni, dar este foarte puțin probabil ca PLDM să aibă interesul să se coalizeze cumva cu PCRM pînă la alegerile locale din luna iunie. Aceasta ar dăuna rating-ului ambelor formațiuni, dar mai ales rating-ului PLDM.
- În definitiv, soarta AIE depinde de capacitatea depășirii ambițiilor liderilor acesteia. Dacă pînă în ajunul alegerilor locale, AIE nu va fi în stare să stopeze declinul *optimismului social*, legat de perceperea de către cetățeni a situației social-economice și de perceperea AIE ca fiind capabilă să asigure o guvernare cît de cît eficientă, atunci eșecul va afecta toate componentele alianței, iar mitul despre „Moldova – istorie de succes în Parteneriatul Estic” se va dezumfla rapid și cu cele mai negative consecințe de durată pentru Republica Moldova.